

Corneliu Sofronie

Roxana Zubcov

Din colecția:

PSIHOLOGIA ORDINII. PSIHOLOGIA CUANTICA

PSIHOLOGIA POPORULUI ROMÂN ÎN PERIOADA POST-DECEMBRISTĂ

Tipologii de supraviețuire

CUPRINS

PARTEA I

CAP. I - PATA NEAGRĂ.....	9
CAP. II - DESPRE PERSONALITATE.....	19
CAP. III - TIPOLOGIA ADOPTATĂ - O MASCĂ SOCIALĂ.....	36
CAP. IV - MĂȘTILE SOCIALE LA POPORUL ROMÂN	
ÎN PERIOADA POST-DECEMBRISTĂ.....	41
CAP. V - TESTUL MĂȘTILOR SOCIALE.....	71

PARTEA a II-a

CAP. VI - DIN PSIHOLOGIA POPORULUI ROMÂN, IERI ȘI AZI.....	113
--	-----

PARTEA a III-a

TIPURI ȘI TIPOLOGII (TIPARE) DE SUPRAVIEȚUIRE

CAP. VII - CINE SUNT EU ACUM?	135
CAP. VIII - CINE AȘ VREA SĂ FIU.....	160
CAP. IX - CINE NU AȘ VREA SĂ FIU?	183
CAP. X - CUM REACȚIONEZ CÂND SUNT AMENINȚAT?.....	204
CAP. XI - PERSONAJUL ASCUNS.....	223

PARTEA a IV-a

CAP. XII - ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT... ..	241
CAP. XIII - UN BĂRBAT ȘI O FEMEIE. TIPURI ȘI TIPOLOGII	
POST-DECEMBRISTE. PORTRETE GENERALE	254

CAP. XIV - DIN PSIHOLOGIA POPORULUI ROMÂN

PE... FACEBOOK 271

CAP. XV - BĂRBATII ȘI FEMEILE PE FACEBOOK.

TIPURI ȘI TIPOLOGII 278

CAP. XVI - TIPOLOGII (TIPARE) DE SUPRAVIETUIRE.....291

CAP. XVII - TIPOLOGIILE DE SUPRAVIETUIRE

ÎN ZECE AFORISME.....301

EPILOG 1 306

EPILOG 2.....308

BIBLIOGRAFIE 310

PARTEA I

CAP. I PATA NEAGRĂ

SOCIETATEA ȘI INDIVIDUL. Prin acest studiu am încercat să identificăm principalele trăsături ale celor două cadre de referință la poporul român post-decembrist: societatea și individul, sensul acestor fenomene, fapt ce ne-a permis să tragem unele concluzii firești privind faptele și logica rațiunii lor de a fi și de a funcționa în anii de după revoluție. Cadrul pe care îl vom numi „individul”, cuprins în tipologii și tipuri și care reprezintă axul fundamental al cărții, este așezat în centrul cadrului social - un mozaic obținut din articole, gânduri, note de jurnal cu legătură mai mică sau mai mare cu tema strictă a capitolelor la care este raportat. Căci în ceea ce privește cadrul social nu am urmărit atât coerența materialelor care îl compun, ci prezentarea unor reflecții generale și fapte concrete, a unor știri și informații updatate, care, toate, converg în același sens: epoca contemporană, particularizată la societatea românească, a *omului căzut din timp* (**Emil Cioran**), cu argumente din domenii aparent paralele, precum fizică și cultură, genetică, biologie, politică - pe care le îmbinăm în sprijinul demersului nostru de a defini românul, atât ca individualitate, cât și ca o colectivitate care trăiește în stil propriu realitatea acestor vremuri, o realitate, din punct de vedere istoric, de supraviețuire ca popor. Nu în sensul că mâine am putea dispărea ca națiune, ci în sensul că identitatea națională ne este amenințată de factori nu atât externi, cât mai ales interni, iar dimensiunea, amploarea acestei amenințări încă nu ne este cu adevărat cunoscută.

DE CE ȘI O ABORDARE DINTR-O PERSPECTIVĂ SOCIO-POLITICĂ? Pentru că oricât s-ar dori de neutră știință (acceptând că și psihologia este o știință), viața a demonstrat că, mai cu seamă în condițiile presupuse de societatea contemporană, ea nu poate rămâne în afara politicului. În planul unei logici mai subtile, psihologia nu mai poate fi absolută, oricât ar încerca să se eschiveze, de responsabilitatea socială.

Pentru că ea măsoară și cunoaște individul social cu scopul de a-l așeza într-o ordine socială, iar erorile produse de psihologie sunt o sursă importantă de dezordine. Pentru **ce** și pentru **cine** măsurăm individul? Care este modelul social-politic la care-l raportăm, știut fiind că politicul este cel care determină și stabilește legea și regula într-o societate? Au psihologii, vorbind la modul general, un model social serios și profund, în funcție de care gândesc produsul muncii lor, adică imaginea individului pe care-l măsoară/cunosc? Se gândesc ei vreo clipă la consecințele profunde, la efectele asupra destinului individului, ale unui astfel de demers? Au imaginat ei vreodată ce ar însemna o societate mondială formată numai din indivizi mășurați pe principiul reduționist al lui Unu este egal cu Unu? Dacă am încerca să găsim corespondentul legilor specifice psihologiei pozitivistice (în spe, psihometriei) în legile vieții sociale, cât de mult ar semăna ele cu legile specifice unei societăți democratice? Garantează psihologia clasică surprinderea libertății interioare a individului, această sursă inepuizabilă de progres pentru omenire?

Bineînțeles, ne referim la psihologia oficială, psihologia *la vedere*, al cărei rol este să asigure sănătatea psihologică a individului, a societății, a speciei. Pentru că, în mod cert, există și o *psihologie subterană*, îndreptată împotriva dreptului la viață și la demnitate al omului, folosită pentru manipulare și controlul minții populației. Acest tip de psihologie a fost dintotdeauna implicată (în) politic.

METODA MOZAICULUI. Metoda mozaicului ne-a dat posibilitatea juxtapunerii mai multor niveluri eterogene - fapt ce a condus (după modelul presei telegrafice practică pentru prima dată de revista americană *Time*) la o formulă care creează un punct de vedere comun reflectat într-o întrebare fundamentală: *Cine sunt eu acum? Cine aș vrea să fiu? Cine nu aș vrea să fiu?* etc. Căci în vâltoarea acestor fapte, evenimente, întâmplări cuprinse în întrebările respective, suntem... vrem să fim... nu vrem să fim... reacționăm... ne căutăm pe noi înșine. De aceea, cele două cadre pot da aparența de a nu avea nicio legătură între ele; cu toate acestea, în fapt, ele se intersectează organic în fiecare punct. Pe de o parte articolele, notele de jurnal ne indică problemele. Pe de altă parte tipologiile, tipurile, subtipurile, tipurile de instinct ne arată că soluțiile se află în forța interioară a Omului, aici - a Omului mioritic.

CERCETAREA ÎN LIMITELE ȘTIINȚELOR UMANISTE. Cercetarea societății și a individului, a formelor de manifestare și de gândire în limitele unor științe umaniste ca psihologia sau sociologia, impune, ca oricare altă știință, o atitudine obiectivă de evaluare a fenomenelor, de exemplu, prin metoda observației directe și experiment. Asta am și folosit: observația, experimentul (reflectat prin test), cât și analiza unor mesaje de pe rețelele de socializare (le-am dedicat un capitol aparte), dar și multe lecturi de specialitate. Este vorba, deci, de cunoașterea unor date așa cum ni le prezintă realitatea concretă a unei societăți după profilul ei spiritual și în formele proprii ce o definesc la un moment dat. Ceea ce am urmărit este descifrarea unui mod specific de a gândi, expresie a unei mentalități și coordonate proprii spațiului mioritic postdecembrist și a unui timp istoric încă greu de definit și diagnosticat.

TIPURILE UMANE. Tipurile umane au fost investigate cu ajutorul **Testului Măștilor Sociale – TMS** (autori: Corneliu Sofronie și Roxana Zubcov) bazat pe teoria Psihologia Ordinii. Psihologia cuantică (POPQ), ca fenomene concrete și categorii care demonstrează o concepție și o viziune de viață specifice poporului român de după 89. Societatea românească tradițională a fost bulversată odată cu revoluția, iar acum, deși confuz, se află în fața schimbărilor profunde, calitative, ce se produc sub ochii noștri. Dacă societatea comunistă a fost o societate utopică, indivizii societății de astăzi, așa cum reiese din tipologii, par a fi, din contră, pragmatici, realiști, cu sufletul descătușat uneori atât de mult încât acesta se disipează în eter, mulți indivizi rămânând cu un gol interior, trăind cu iluzia libertății. Și mai ales cu teama de a fi fericiți...

CUMINȚENIA PĂMÂNTULUI. SUPRAVIEȚUIREA. Vom raporta această etapă din istoria românului (și a psihologiei sale) la principiile și criteriile pe care le propune acad. **Mircea Malița**, plecat dintre noi în perioada în care lucram la acest studiu, în cartea sa **Cumințenia pământului. Strategii de supraviețuire în istoria poporului român**. O considerăm o excepțională carte de Istorie și cea mai bună carte despre psihologia poporului român, care aduce un plus calitativ despre trăsăturile de supraviețuire ale românului prin comparație cu **Psihologia poporului român** a lui **Constantin Rădulescu Motru** și **Din psihologia poporului român** a lui **Dumitru Drăghicescu**.

TEORIA PETELOR NEGRE. În cartea menționată, **Mircea Malița** introduce o nouă teorie referitoare la perioadele dificile prin care a trecut poporul român și anume „*teoria petelor negre*”. Dezvoltată în contextul în care se discuta despre teoria ciclurilor în istorie și ale încercărilor puțin credibile ale lui **A.D. Xenopol** de a fi aplicate istoriei românilor, **Mircea Malița** consideră că în istoria noastră există etape relativ compacte, bune conducătoare de supraviețuire, ori altele în care acest obiectiv se atinge greu și nesatisfăcător, succedându-se fără reguli și durate precise. Pe ultimele academicieni le numește a fi „*pete negre*”, definite ca un declin al unității, o stare maladivă a culturii, o pierdere a sensului de identitate și o învolburare colectivă a minților individuale, un triumf al individualismului în detrimentul colectivității și al comunității, al spiritului de solidaritate. Prezente permanent în istoria noastră, până în perioada contemporană, ele au fost întotdeauna depășite, oricât de lungă le-ar fi fost durata, deoarece, în sămânța sufletului colectiv, a dăinuit permanent un nucleu de trăsături care a garantat supraviețuirea.

LUPTA PENTRU SUPRAVIEȚUIRE. Supraviețuirea, înscrisă de natură pentru toate formele vieții, de la monocelulă la speciile animale, apoi la popoare și societăți, este, în opinia savantului român, un concept biologic care premerge, depășește și domină orice alt scop pe care speciile îl urmăresc în acțiunile și comportamentul lor. Deci, și popoarele și națiunile și societățile luptă pentru supraviețuire, iar istoria ne demonstrează din plin acest fapt. Există comunități, limbi, etnii, identități care au dispărut definitiv din istorie (exterminate fizic sau cultural, asimilate, topite în alte conglomerate identitare, convertite) și nu vor mai reveni niciodată. Competiția este dură. Pe de altă parte, pare că întreaga lume este în mișcare. O națiune poate fi imaginată și construită sub un pretext istoric oricât de minor. Românii au reușit, însă, pe parcursul veacurilor, să reziste tuturor presiunilor externe. Suntem singurul popor din această parte a Europei care a izbutit să aibă o viață politică fără întreruperi, de la întemeierea statului și până astăzi.

Să ne amintim în acest context și ce spunea **Mircea Eliade**: „*Naționalismul nu e numai marea iubire pentru morții și pământul nostru, ci este mai ales setea de eternitate a României.*”

Supraviețuirea românilor prin istorie s-a bazat - consideră **Mircea Malița** - pe un factor indispensabil și anume *memoria colectivă*, cu atât mai

necesară cu cât identitățile moderne tind să fie tot mai descentrate. Ea asigură continuitatea în timp, transmiterea experienței și cunoașterii dobândite de la o generație la alta. Iar în cazul românilor transmiterea informației de la o generație la alta poate fi reperată prin identificarea unor tipare de comportament în momentele dificile.

PROFILUL ROMÂNESC. **Mircea Malița** creionează profilul românesc în viziune proprie. Iar aici include portrete uimitoare - al poetului național, **Mihai Eminescu**, al marelui umorist de la numele căruia s-a născut un stil unic - caragialesc - **I. L. Caragiale**, al celui care s-a preocupat să găsească identitatea noastră în ***Din psihologia poporului român***, **Dumitru Drăghicescu**, al marelui poet și filosof **Lucian Blaga**, al celui care s-a aplecat atât de profund asupra spiritului românesc, **Constantin Noica**, al logicianului și filosofului **Athanase Joja**, al celui atât de mult preocupat de sufletul românesc - **Constantin Rădulescu Motru**, al lui **Mihai Ralea** - interesat de a găsi explicații sociologice pentru comportamentul românului (este autorul conceptului de *amânare*); fiecare, în domeniul său, a căutat să definească acest popor și să-i exprime identitatea.

Mircea Malița își concepe propria teorie despre supraviețuirea prin istorie. În contextul acesteia își relevă cultura enciclopedică: de la mentalități exprimate în cheie filozofică și psihologie până la genetică, de la științe cognitive până la cele mai recente descoperiri în domeniul medicinei și al biologiei, de la studiile conștiinței și conștientului până la fizică și cultură, de la studiile eredității până la cele mai noi teorii referitoare la *meme* (concept introdus în știință de biologul evoluționist **Richard Dawkins**). Toate au ca scop descifrarea enigmelor minții, un domeniu atât de special, în care matematicianul își folosește logica pentru a extrage esențele, cele care rămân, cele care dăinuie. Această pasiune pentru studiul minții este cea care, probabil, l-a inspirat să găsească analogia atât de sugestivă a titlului volumului, pe care o explică el însuși: *cuminte/cu-minte*, pentru academician, românul fiind în același timp *cu minte* cât și *cuminte* - ca surse de supraviețuire. Pentru că orice strategie trebuie să apară, spontan sau elaborat, mai întâi sub forma unei idei în mintea unuia sau a mai multora înainte de deveni acțiune. În fapt, întreaga carte este o esență a istoriei românilor, care are în centrul său românul. Iar întregul demers este scris cu privirea spre viitor, autorul proiectând o privire realist optimistă despre

viitorul românilor. **Cumintența pământului** este o memă care demonstrează ce sunt românii și cum au dăinuit prin istorie, așa cum o vor face și de acum înainte, cu-minte și cuminte.

STRATEGII DE SUPRAVIEȚUIRE. Ce scrie, din perspectiva celor discutate până aici, autorul: „*Din capul locului întreținem speranța că portretul la care ne conduce tema strategiei de supraviețuire până acum stă pe un soclu solid. Nu este o întreprindere facilă.*” (Conexiuni. «Portretele»).

Într-adevăr, nu atât psihologia, logica sau științele sociale l-au condus pe autor la acest profil, ci faptul că el stă la capătul unui singur fir derulat peste tot, un singur subiect de cercetare, acela al examinării strategiei de supraviețuire a românilor. Ideea de bază a fost că în acest domeniu vital au fost exersate calitățile cele mai potrivite ale minții, chemate să se supună testului de selecție istorică: Durezi sau nu durezi? Persiști sau te stingi? Rămâi în istorie sau ieși definitiv din ea? Dacă aceste caracteristici s-au dovedit viabile, merită să fie luate ca punct de plecare în căutarea profilului celor care au trecut testul. Nu înseamnă că el a predominat tot timpul, nu înseamnă că prevalează în istoria contemporană sau în prezent. Ne este de folos să-l cunoaștem și să știm dacă, în perspectivă, el poate fi reactivat, dacă potențialul său este încă intact și dacă e capabil de o nouă adaptare la situațiile schimbătoare ale secolului XXI.

Iată mai jos rezumatul notelor asupra cărora consideră **Mircea Malița** că se degajă un consens în privința trăsăturilor minții românului, observabile în comportamentul său :

1. Nu acceptă nici o situație și nici un program în forma care i se oferă ori i se impune. Nu spune nici da, nici nu.
2. Încearcă să modifice datele constrângătoare și caută să definească obiective și metode care să-i permită căi mai propice pentru promovarea intereselor, dintre care primul este supraviețuirea. Spune «da, dar...» sau «nu, dar...»
3. Acceptă opușii inseparabili în domeniul energiilor sociale sau psihice. Sunt pompele tandem, care lucrează în ritm invers de acțiune și potențare. Nu se sperie de contradicție.
4. Știe că aceste polarități, aflate în aparent conflict, dar veșnic împreună, sursă a aceleiași energii, au devieri de la normalitate prin creșteri

exagerate, care conduc la criză. Veghează la mișcarea opușilor în aria (nu în punctul) de echilibru.

5. Nu acceptă dihotomiile adverse, în care se duce lupta pentru desființarea Celuilalt (jocuri de suma nulă). Nu spune niciodată sau-sau, ci doar și-și.

6. Imbrățișează raționalitatea lărgită cu orizontul experimental, afectiv și intuitiv.

7. Ca urmare a acestui mod de judecată, are oroare de extreme. Orice superlativ i se pare suspect, ca și orice exacerbare, orice adâncire-lărgire-înălțare fără margini, orice pretenție la absolut. În materie de filosofie, nu-i plac nici pretențiile generalității, nici componentele ultime ale singularului (totul este voința, totul stă în atomi).

8. Punctele de mai sus se contopesc în faimoasa definiție a înțelepciunii ca măsură (*est modus in rebus*) și, de fapt, e mai mândru să fie înțelept decât să fie inteligent.

9. Din acest motiv nu poate fi etichetat ca pesimist sau optimist, extravertit sau introvertit, rău sau bun, blând sau aspru, leneș sau harnic (cu măsură este și una, și alta).

10. Preferă termenul lung celui scurt. Toată supraviețuirea lui s-a numărat în secole și nu în săptămâni.

11. Îi plac perspectiva, prognoza, explorarea viitorului (iar, mai popular, și prezicerile).

12. Față de semenii săi e și ospitalier și deschis, concomitent cu o suspiciune și o rezervă în planul doi.

13. Fe-ri-ci-re : ce cuvânt lung pentru un lucru atât de scurt! Ajunge ești mulțumit?

14. E mai greu de urnit și mai ușor de oprit. Nu urmărește rezultate spectaculoase imediate, ci altele mai discrete și mai profunde.

Dacă ar fi să indicăm punctele cele mai semnificative în promovarea supraviețuirii acestea ar fi 7 și 8. Măsura s-a tradus deseori în limbajul mioritic prin cuvântul compus *cu-minte*.

„**PATA NEAGRĂ**” ÎN ACCEPȚIA TEORIEI POPQ. În acord cu **Mircea Malița**, plecăm în cartea noastră de la premisa că perioada istorică pe care o străbatem este o „*pată neagră*” - fără a atribui sintagmei conotații exclusiv defetiste, extrem distructive, ci considerând negrul un simbol în care raportul dintre bine și rău tinde să încline în favoarea răului, în care binele

pare că se degradează continuu, iar răul pare că a încremenit în proiect. Acest lucru este evident în toate articolele, eseurile, notele de jurnal care alcătuiesc fundalul cărții. **Mircea Malița** a folosit, pentru a releva aceste trăsături care garantează supraviețuirea românului prin secole, știința memeticii. Aceasta i-a permis descoperirea unor tipare care constituie un liant între generații, o moștenire mereu actualizată, care au garantat o ciclicitate repetitivă, asigurând o identitate dinamică și neliniară poporului român.

Menționăm că identificarea unor tipare ține de teoriile morfologice: teoria catastrofelor, teoria fractalilor, teoriile haosului în general, ceea ce înseamnă că savantul român, pasionat de aceste teorii - să amintim doar concepția academicianului român despre existența la om a unei „*glande a hazardului*” (iar aici trebuie să ne referim și la afirmația doctorului **H. Golderberg**, participant la proiectul **Genomul Uman**: „*Codul nostru genetic are proprietăți fractale și catastrofice*”) - asociază petele negre din istoria românilor cu haosul. Teoriile haosului permit evaluarea anticipată a îngustărilor potențiale ale parcursului schimbărilor. Aici apare diferența dintre aceste teorii și cognitivismul computațional, curent psihologic aflat în mare vogă. Dar, principalul pericol al unei abordări de tip cognitivist, așa cum remarcă **Ștefan Codrin Țapu** (în cartea **Psihologia operatorie**) este tendința reduționist-mecanicistă în cascadă, spre asimilarea psihicului cu creierul și a acestuia, la rândul său, cu o mașină de calcul. Cognitivismul reduce toate tipurile de conținuturi psihice la cele de natură cognitivă, iar pe acestea la funcții fiziologice sau operații logice.

TIPARELE = TIPOLOGII ADOPTATE. Așertăm opinia noastră că aceste tipare despre care vorbește **Mircea Malița** reprezintă ceea ce numim în cartea noastră *tipologii adoptate (măști)*. În carte subliniem existența a trei dimensiuni ale personalității pe care le prezentăm în capitolul *Despre personalitate*.

Prima este **Datul inițial** și reprezintă potențialul cu care ne naștem, un nucleu fundamental de posibilități al existenței noastre, care ne însoțește toată viața.

Dar odată cu perioada adultă, pe măsură ce implicarea și responsabilitatea în societate a individului cresc, nu mai este în prim plan ci rămâne ascuns, mai adânc sau mai la suprafața personalității, individul formându-și noi subpersonalități = **tipologii adoptate** - a doua dimen-

siune a personalității, modelate de mediul cu care interacționează și care constituie răspunsuri adaptative la mediul respectiv.

Tipologiile adoptate au o relativă durată, ele permit formarea unor atitudini, spre deosebire de **tipologiile contextuale** (situaționale) care sunt doar reacții și care nu pot defini individul. Și dacă **Mircea Malița** a folosit, pentru a alcătui portretele psihologice, știința memeticii, noi, pe lângă o abordare clasică (Testul măștilor), folosim, ca noutate, **teoriile morfologice** care ne-au permis identificarea unor tipare de comportament fractale și catastrofice, dar și **metoda rețelelor fără scalare** care a stat la baza asocierii între tipurile de populație analizate și valoarea nodurilor unei rețele.

METODA REȚELELOR FĂRĂ SCALARE. Astfel, populația cu Putere mare (politicienii) reprezintă populația **Hub** sau cel puțin **Nod tare**; populația cu Putere medie (middle-class) este populația **Nod obișnuit**, iar populația Fără putere (omul de rând) este un **Nod slab**. După opinia noastră, **Constantin Rădulescu Motru** și **Dumitru Drăghicescu** au surprins trăsături care țin de **Datul inițial** al românului, de Sensul înăscut. **Mircea Malița** a relevat **tipologii adoptate** - tipare modelate de mediile, de cele mai multe ori potrivnice, și fiecare cu specificul lui, cu care românul a interacționat de-a lungul istoriei sale, pe care le-a folosit, întipărite fiind în memoria colectivă, pentru supraviețuirea sa...

Caracteristicile și trăsăturile puse în evidență de Malița le regăsim și în tipologiile construite de noi cu ajutorul Testului Măștilor, al observațiilor directe, al lecturilor și al analizei unor mesaje de pe rețelele de socializare. Sunt tipologii care pun în evidență cum supraviețuiește românul într-o etapă din istoria sa pe care **Mircea Malița** o numește „*pată neagră*”. Dar și faptul că, supraviețuind, va supraviețui căci tiparele comportamentale se repetă ciclic.

Tipologiile adoptate (măștile) care pun cel mai bine în evidență cele paisprezece trăsături relevate de Mircea Malița sunt: Masca Rebelul, Masca Expertul, Masca Suportivul și Masca Competitivul în cazul femeilor, Masca Rebelul, Masca Liderul, Masca Docilul și Masca Competitivul în cazul bărbaților, pe care le prezentăm în capitolele aferente. Le regăsim în toate cele trei categorii de populații: cu Putere mare (Hub), cu Putere medie (Nod obișnuit), Fără putere (Nod slab). Astfel, tipologiile adoptate (măștile,

tiparele) reprezintă factorul de unitate între toate straturile populației care orientează poporul român spre un scop suprem: supraviețuirea.

CONCLUZIE. Această carte urmează linia istorică și psihologică inițiată de acad. **Mircea Malița** privind supraviețuirea poporului român. Dar noi nu ne-am propus să identificăm trăsături de supraviețuire, ci tipologii. O tipologie se referă la comportamentul uman ca Întreg. Omul este o ființă imperfectă. Chiar și cel acceptat ca fiind cel mai perfect Om de pe planetă are un spațiu de haos în comportament, fără de care nu ar fi posibilă viața (conform cu *teoria sistemelor cu structuri disipative* pentru care **Ilya Prigogine** a primit Premiul Nobel). E sămânța de haos pe care Dumnezeu a presărat-o în fiecare ființă pe care a creat-o, stigmatul păcatului originar, și pe care Omul a transmis-o din generație în generație. Haosul din universul psihic uman este o memă. Orice Om este și bun și rău. Nimeni nu este întru chiparea răului absolut și nici a binelui etern. Orice om are disponibilitate pentru orice formă de comportament. O trăsătură sau alta este rezultatul provocării mediului: politic, social, economic, familial, educațional etc... Modul în care răspundem este o expresie a inteligenței noastre dar și a nivelului de conștiință pe care l-am atins. Este o observație generală că astăzi omul se exprimă mai ales prin trăsăturile negative, judecând această negativitate din perspectiva nevoii de conservare și perpetuare a speciei umane și acordându-i, în principiu, conotații morale. Astăzi mediul, cu tot complexul de factori care îl compun, favorizează trăsăturile negative. Dar trăsăturile pozitive nu dispar. Dacă trăsăturile negative sunt active, trăsăturile pozitive rămân pasive, latente. Înțelegând omul ca tipologie îl înțelegem atât prin comportamentul său negativ, cât și prin comportamentul său pozitiv. Știm ce face rău, știm ce face și ce poate face bine. Supraviețuirea românului stă în ceea ce poate face bine. Conștientizarea faptelor bune viitoare este un act de supraviețuire.

CAP. II DESPRE PERSONALITATE

MOTTO: „*Totul este scriere. Totul este vorbire sau gândire scrisă. Totul este alfabet. Cine știe să citească, citește. Cine nu, nu. Se poate citi în orice. În orice timp, mersul vremii. În praful lunii, viața prafului lunii. În stele, mersul universului. Totul este scris. Compuși din cuvinte ciudate, noi suntem cuvinte scrise. Din alte feluri de litere compuse, frunzele sunt cuvinte verzi. Bucățile de lună sunt aduse pe pământ ca să putem citi în microscop electronice literele care le compun, în speranța dezlegării vreunui cuvânt. Adevărul este scris. El există și este scris. El își așteaptă numai cititorii.*” (**Nichita Stănescu**)

DATUL ÎNȚĂL ȘI SENSUL ÎNNĂSCUT. Privită ca o expresie a modului de manifestare a individului de-a lungul întregii sale existențe, personalitatea individului reprezintă un proces dinamic de adaptare și integrare continuă în mediul exterior, acesta însuși cunoscând o dinamică care poate fi cu greu evaluată, creând o hartă de interacțiuni de o complexitate imensă; în manifestarea sa procesual-dinamică, individul beneficiază de un Dat inițial, a cărui expresie informațională este Sensul înnăscut. Acesta are în existența individului un rol pe care l-am putea asocia cu principiul primului impuls (*Primum movens*). Este o structură energetico-informațională moștenită o parte, în principal, de la părinți, o altă parte de la specie, cu care urmează să se adapteze la realitate. Prin această ultimă parte individul se integrează prin Sensul înnăscut în Sensul general al speciei sale, ca parte în întreg, după cum, prin specie, se integrează în natură, în cosmos, ca Sens general în Sensul universal, de astă dată specia jucând rolul părții. Datul inițial și Sensul înnăscut formează o unitate comple-